

Sammelbd!

z

L
Expe
mi
Für
Mit
Ma
Cr
Für
libe
Für
Für
Luc
Lo
Sig
Pri
Pri
Für
Zog
ca
Für

Disertatio De	Protes.	Respon. Loc.	Núm.
Lamias. —	Schröter	in Albingen	Fena. 1.
Expos. Sectionū cri- minalium. —	Bair.	nihilfam. ibid.	2.
Iustitia hōis cir- ca suamembra	Simon.	Paulli. ib.	3.
Mitigatione poen.	Jessen.	Seseric. ib.	4.
Mulctis.	Salchner	Kalmb. ibid.	5.
Credulitate	Beier.	Radem. ib.	6.
Fiire matris circa liber. sanguinol.	Schröter	Mistag. ib.	7.
Fiire hōis in bruta	Lith.	Steding. ib.	8.
fiire Obstetricum	Simon.	Lots. ibid.	9.
Licetio dotis ac dota- titi. 2.	Heintzius.	Bonn. Hof. Lipsia	11. (6)
Potestate mari- tali. 1.	Witten.	Bonn. Helms.	10. (4)
Dispensationibz	Strüel.	Farob. Fena.	12.
Privilegiis paup- rum.	Borffman.	Frund. ibid.	13.
Privilegiis paup- rum.	Schröter	Borff. ib.	14.
Fiire viduarum.	Schröter	Mönn. ib.	15.
Et q. iustum ē cir- ca sestium cis:	Strüel.	O. Lovlof. ibid.	16.
Fiire consensuum	Salchner	Züllig. ib.	17.

Dissertatio, de	Prof:	Resp:	Loc:	nr.
Jure sigillorum.	Struere	Lits.	Jena	18.
Sub- et Obreptione	Salchow	Bündner	ibid.	19.
Equis publicis.	Exproter	Janckig	ibid.	20.
Jure Belli.	Burmann	Pascasig	ib.	21.
Associatione ca- rum.	Burmann	Dief.	ibid.	22.
Potestate circa sacra in Imperio Romano Germanico.	Burmu.	Exproter	ib.	23.
Juris: Ecclesiasti- ca.	Ungewin	Jurisprom	ib.	24.
Pallio Episcopa, li.	Riefhor.	Alm	ib.	25.

I. N. D. N. J. C.
DISPUTATIO JURIDICA
DE
MULCTIS,

Quam
SUB PRÆSIDIO
VIRI NOBILISSIMI, CONSULTISSIMI ATQVE
EXCELLENTISSIMI
DN.

JOH. CHRISTOPH. *Waldners* /
J. U. D. & Prof. Publ. celeberrimi, Consi-
liarii Sax. Splendidissimi, Curia Provincialis & Sca-
binatus Adfessoris gravissimi, Facult. Jurid. h. t.
DECANI spectatissimi,
DN. Patroni, Præceptoris, Evergetæ atq. Hospitis
sui ultra quadriennium maxime benefici, humilimoq. filia-
lis observantia cultu ad aras usq. prosequendi,

Publicæ Eruditorum censuræ

subjiciet

Ad d. 24. Jul.

JOH. MELCHIOR *Walenberger* /
Schleizâ - Variscus,
A U T O R.

J E N Æ,
TTPIS JOHANNIS WERTHERI,
Typographi Ducalis.
M. DC. LXXV.

ILLUSTRISSIMO. AC. GENERO SSISSIMO
EX. ANTIQVA. ROMANÆ. GENTIS. PROSAPIA
ORIUNDO

RUTHENO
DOMINO

HEINRICO. PRIMO
JUNIORIS. LINEÆ. HOC
TEMPORE

SENIORI

COMITI. ATQVE. DYNASTÆ. A. PLAVIA
DOMINO. IN. GREIZA. CRANNICH-
FELDA. GERA. SCHLEIZA. ET
LOBENSTEINIO.

*P*O. *F*ELICI. *I*NCLYTO
*P*ATRI. *P*ATRIÆ. *V*ERISSIMO
*M*ÆCENATI. *L*ITTERARUM
*M*AXIMO

COMITI. AC. DOMINO. SUO. CLEMENTISSIMO
CUM. FELICISSIMI. LONGISSIMIQVE
REGIMINIS. ATQVE. OMNIGENÆ
SALUTIS. VOTO. DEVOTO. INQVE
STUDIORUM. SUORUM. COMMEN-
DATIONEM. HUMILIMAM

*S*PECIMEN. *H*OC. *A*CADEMICUM

DEDICAT

EJUS

*C*IVIS. *E*T. *C*LIENTIS. *S*UBJECTISSIMUS

JOH. MELCHIOR. Kalenberger.

PROOEMIUM.

Rēmis & pœnis contineri Remp. vetus Solonis, unius è septem Græciæ Sapientibus, dictum celebratur, & à prudentissimis Politicis passim laudatur. *Schönborn. Pol. Lib. 3. c. 20. Boxhorn. Inst. Pol. L. 1. c. 9. §. 16.* Virtus enim ipsamet sibi licet sit merces pulcherrima, sumumque, cui inhæret, subjectum reddat beatissimum, summum scilicet Bonum conferrando, atque optatissimam mentis tranquillitatem impertiendo: ad virtutis tamen studium alacrius excolendum, optimò in quavis benè constituta Civitate more præmia, tamquam suavissima Virtutum alimenta, decerni, & secundum Virtutem operantibus tribui, totâ die videmus. Proinde & *Juvenalis Sat. 10. v. 141. inquit:*

--- --- *Quis enim virtutem amplectitur ipsam,
Præmia si tollas.*

Quo verò modo Virtus; eòdem etiam vitium se habet, ipsumque que sibi met pœna gravissima est, subjectumque suum in infelicem conjicit statum. Sed ut ab hoc homines citiùs avocarentur, & malò suò malum agere omitterent, certæ in Civili Societate pœnæ, contra Superiorum præscripta agentibus infligendæ, introductæ sunt. Si enim post commissa delicta delinquentes nulla merneret pœna, omnium flagitiorum cresceret copia, dum quilibet fortè cogitaret, licet deprehensus in ipso delicto esset, non idèo tamen statum conditionemque suam futuram pejorem. Pœnarum igitur genera diversa à diversis tradita & excogitata olim hodieque reperiuntur: Siquidem pœna alia capitalis, delinquentem vitâ privans; alia non capitalis est, sed aliud bonum aufert; illa est gladii, rotæ, &c. hæc carceris & mulctæ, quæ est distinctio

A

in.

in suos gradus; quam distinctionem nonnulli trimembrem constituunt, pœnamque aut capitalem, aut carceris, aut multæ efficiunt. Malum igitur pœnæ inter alia spectari potest, quando aliquis certam patitur bonorum jacturam, pœnaque plectitur pecuniariâ, speciali multæ nomine insignitâ. Quo de coërcitionis genere, antiquissimis hodiernisque temporibus usitatissimo, atque in judiciis quotidie frequentissimo pauca pro ingenii juvenilis modulo exiguisque judicii viribus Disputationis locò propositurus, hanc totius Tractationis divisionem tamquam in limine præmittam: In Tria videlicet Capita præsens de Multis materia dispefectur, ita quidem, ut Primò de Etymologia, Origine, Descriptione, Divisione, ac reliquis eò spectantibus: Secundò de Causis & Effectibus; Tertiò denique de Affinibus & Contrariis succinctè agatur. Ne verò hæc illotis, quod dicitur, manibus adgrediamur; ante omnia DEUM Ter Opt. Terque Maximum calidissimis sollicitamus suspiriis, ut benignissimè nobis adesse, mentemque Spiritus Sui Sanctissimi præsidio munire velit. Bene enim & competenter tunc universa geruntur, si rei principium fuerit decens & amabile DEO, *Nov. 6. in pr.*

CAPUT I.

Vocis Multæ notationem, Originem, Descriptionem & Divisionem pertractans.

Aph. I.

Imperatoris Sacratissimi, Justiniani observata passim in Institutionibus, præcipuè *§. 3. Inst. de Jur. Person. §. 2. Inst. de Tutel. pr. Inst. Quib. mod. re contr. obl. pr. Inst. de V. O. & §. 2. Inst. de Obl. qua ex del. nasc. ut & Jctorum in Pandectis relatorum, inter alios Ulpiani pr. l. 1. ff. de J. & J. & Pauli l. 3. ff. de damn. infect. l. 1. pr. ff. de acquir. vel om. possess. vestigia secuturus ante omnia in Multæ Onomatologiam inquirò. Adscribitur verò vox, Multa, Ofcis, antiquissimis Italiæ populis, Oscanæ linguâ nihil aliud, quàm pœnam & coërcitionem, significasse dicitur. Hinc Sabini, vetustissima itidem Itatorum gens, multum pro multum dixere, & ab eadem voce multam deduxere. Proinde hoc vocabulum Multæ M. Varro non Latinum, sed Sabinum esse adserit, idque*

Idque ad suam memoriam mansisse ait in lingua Samnitium, qui sunt à Sabinis orti. Novitia quidem Grammaticorum turba κατὰ ἀντιφρασον hoc dictum (à mulcendo scil.) tradiderunt, teste *A. Gell. N. A. Lib. XI. Cap. I.* Verùm posterior hæc derivatio priori nequam præferenda videtur: Probabilius etiam multam potius quàm multam scribi ambiguitatis evitandæ, ac Sabinianæ scripturæ & prononciationis retinendæ gratiâ, ait *Gödd. aa L. 131. § 1. de F. S.* E contrario tamen omnes, quotquot inspicere licuit, Corporis Juris, quò nomine venit in *l. un. C. de rei ux. act.* Editiones in ipso scil. Textu scripturam per t non autem per et constanter tenent, semperque multam, numquam multam exprimunt: id quod tamen meritò cujusque arbitriò relinquo.

II. Synonymum Multæ in Lingua Romana nullum facilè inveniemus, nisi generaliter pœnam pecuniariam ejusdem loco efferre velimus. Dicitur quidem Emenda solet, uti testatur Præjus in *Vet. Jurispr.* sed verbò quoad originem suam Gallicò, Gallicis quippe dicitur l' Amende, pœna nummaria, multa pecuniaria; Græcis ζῆνεια, Harmenopulus, à Gothofredo *ad l. 2. ff. de publ. J. d. c.* citatus vocat ζῆνεια χρημάτων, multam pecuniæ; Germanicè adpellatur eine Buss/ vom büßen/ weil man dadurch Missethat büßet/ item in antiquo Jure Sax. ein Bewette/ quia malè habet illos, quibus infligitur, weil sie wehe thut; ut & eine aufgelegte Straff/ eine Geldbuss/ eine Geldstraff/ eine willkührliche Gebuss; Hinc descendunt formulæ: Multam solvere vel pendere, multam committere, bußfällig werden/ Multam irrogare, imponere, dicere, eine Geldstraffe ernennen/ auflegen/ &c. Vocabulo multæ originationem debet multatitius; inde pecunia multatitia, argentum multatitium, item multatio, Gr. τιμωρις, ipsum multandi actum denotans.

III. Aliam multæ acceptionem non facilè quis inveniet, cum ubivis nihil importet aliud, quàm pœnam pecuniariam, arbitrato judicantis impostam; nisi eam rarissimè & καταχρηστικώς de pœna certa pecuniaria, ab hac, multa videlicet, separata, intelligamus. Quod tamen non restringendum videtur ad quod multare; id verbi enim non solum de pecunia prædicatur, sed quandoque etiam pro punite aliò modò, quàm pecuniariter, sumitur.

mitur. Qua de re existant apud Autores Classicos ista: Mulctare matrimonio, pro divortium facere *ap. Plaur.* Mulctare exsilio *ap. Cic.* Mulctare verberibus, *ap. Tacit.* Mulctare gentilitiis hereditatibus, *ap. Sueton.* & similia plura, quæ heic congerere necessarium haud censemus. Mulctam tamen pro morte positam *in l. r. C. de sedit. Gl. interpretatur.*

IV. Hisce obiter & ὡς ἐν παροίῳ in medium allatis ad rem ipsam nos accingimus. Mulctarum proinde usum nulli repugnare Juri, & nominatim Naturali, Gentium & Civili convenientissimum esse, arbitramur. Non conveniens enim tantum sed & necessarium omnino est, ut ab illo, qui in societate humana Majestatem gerit, poenæ decernantur. In hunc finem imperium ille accepit, ut justitiam administret, fontesque quò vis licitò modò compefeat & coërceat. Et imperium istud non merò hominum institutò, sed ipsâ naturâ duce coepisse, & in ipso etiam integritatis statu locum habiturum fuisse, tale scilicet, quod spontaneam & promptissimam subjectionem & obedientiam continuisset, ad *H. Grotii Lib. de J. B. & P. II. Cap. 20.* adserit *Dn. Zieglerus.* Lex quidem naturalis non præcipit, ut delinquentes puniantur: Et licet poenæ genus à natura non sit determinatum, propterea tamen poenas ab ea exigere, non est negandum. Ipsa etiam jurisdic-tio sive imperium, non formam externam per legem positivam accipiens, sed civitatem coercens & moderans, sive civitatem pro objecto habens, optimè ex Jure Naturæ deducitur. Ordo enim imperantium & parentium ab ipsa est natura, nec societas aliter coire potuit. Jus ergò puniendi fontes ex ipso Jure Naturali ortum trahere, ex Jure naturali Rationali fundamentum habere, ex Jure Gentium confirmationem, & ex Jure Gentis cujusque proprio, h. e. Civili certam ac determinatam formam accepisse, evincit Hugo de Roy eleganti de Eo, quod justum est, Opusculò, *Lib. I. Tit. 6. n. 2.* Ubi notandum, ab ipso Jus Naturale vocari illud, quod natura omnia animalia docuit, *pr. Inst. de J. N. G. & C.* Jus verò Naturale Rationale ab eodem intelligi istud, quod naturalis ratio inter omnes homines constituit, *§. r. Inst. eod. tit.*

V. Gentibus, moratoribus inprimis & cultioribus, mulctandi morem in judiciorum usu receptissimum multis abhinc seculis

culis fuisse, facili negotio declarari potest. Ebræorum mentionem primo loco ut faciamus, Sacras Pandectas evolventibus hujus rei exempla non possunt non obvia fieri & perspicua. Cujusmodi exstant *Deut. XXII. 19.* Ubi marito, uxorem accusanti, quasi contractis cum ea nuptiis eandem non deprehenderit virginem; quod tamen secus se habet, multa imponitur talis: *Er soll es umb 100. Seckel Silbers büßen/ und dieselben der Diernen Vater geben/* quod nempe probri & turpitudinis falso insimulavit uxorem, injuriaque & contumeliâ non illam solum, sed & ejus Parentes cognatosque adfecerit. *Exod. XXI. 22.* Viri cum alio litigantis, eaque in rixa prægnantem uxorem lædentis ita, ut abortum faciat, multa hæc est: *Man soll ihn umb Geld straffen etc.* (Hæc de multa addi potest ex *J. Can. C. 32. Q. 2. c. 9.*) Et *cod. Cap. v. 32.* Dominus bovem cornupetam scienter alens, hunc in modum mulctatur: *Er soll dreyßig silbern Seckel geben/* puta: si bos iste alterius servum aut ancillam peremerit. Atque hujus generis plura in Legibus Mosaicis occurrunt. Quam in rem eleganter differit *H. Grotius Lib. 2. de J. B. & P. cap. 20. §. 10.* Solebat, iniquiens, apud Ebræos, qui læsus erat, ultra impendia à se facta pro talione pecuniariam multam accipere. A Persis multas fuisse frequenter adhibitâs & delinquentibus inobedientibusve irrogatas, è pœnali mandato, à potentissimo Persarum Rege, Artastha, promulgato, & *Lib. Esr. Cap. VII. 26.* relato confirmatur, ibi: *oder zur Buße am Guth.* Sic calumniatorum pœna apud Athenienses inter alias fuit *Quia*, multa pecuniaria, referente *Polluce lib. 8.* Et *Plato lib. de LL. 6.* constituuisse dicitur, ut qui post trigessimum ætatis annum uxorem non duxisset, præter multam sileo solvendam, honoribus publicis privaretur. Inter varios Veterum conquirendi & compilandi pecunias modos retulit *2. Oecon. 1.* Aristoteles & hunc: Qui capite, iniquiens, erant puniendi, pecuniâ mulctabantur. Ita Cyzizeni, cum exortâ seditione divites carceri essent inclusi, decreverunt, eos non interficiendos, sed pecuniâ mulctatos in exilium pellendos esse, ut militibus debitum persolvere possent. *Cellar. Pol. Succinct. Lib. II. Cap. 15. §. 14.* Sic etiam Ephori, (tales apud Lacedæmonios Magistratus, quales apud Romanos Plebis Tribuni,) multâ usi leguntur adversus eos,

qui à multis injurià sese adfici patiebantur: ignaviam enim eorum in causa esse, ut plures eos læderent, adlerebant, cujusmodi exemplum adfertur ab *Erasmo* in *Apophth.*

VI. Præter adductarum Gentium judicarium in mulctarum impositione morem ulterius progredimur, & ad ipsos quoque Romanos Germanosque nostros hac in re accedimus: Ac Romanis quidem nullò non tempore hoc coercendi genus frequentatum, eorum antiquitates scrutanti parebit. De mulctis primos, legem tulisse Sp. Tarpejum Montanum Capitolinum, Aul. Aterium Fontinalem, Coss. indeque hanc legem & Ateriam & Tarpejam indifferenter dici, memorat *Rosin. Lib. IIX. cap. 22.* Primis autem temporibus, cum Italia Gellii testimoniò esset armentosissima, & nec tùm ære aut argento signato uteretur, mulctatio non in pecunia, sed in pecoribus, ovibus & bobus, consistebat, proque boum copia, & ovium penuria suprema mulcta triginta bobus & duabus ovibus aestimabatur. *Gell. supr. cit. Lib. XI. cap. 1. Tiber. Decian. Tract. Crimin. tom. 1. Lib. 2. c. 26. Rosin. dict. Lib. VIII. c. 23. & Lib. IX. Cap. 17.* Hujusmodi verò pœnam pecuniariam, nondum pecuniariam, etiam apud antiquos viguisse Germanos, luculenter demonstrat, *Tacitus de Morib. Germ. Cap. 12.* Sed & levioribus, iniquis, delictis pro modo pœnarum, equorum pecorumque numero convicti multantur. Pars multæ regi vel civitati, pars ipsi, qui vindicatur, vel propinquis ejus exsolvitur. Hæc Tac. Quæ tamen multa pecuniaria in pecuniariam sequenti tempore mutata. De qua, nummisque mulctatiis, quos *Bannpferming* adpellabant, consulatur *Lehmann. Chr. Spir. Lib. IV. cap. 22.* Prioris, mulctæ scilicet pecuniariæ, meminit *Dn. Herm. Conring. de Orig. Jur. Germ. Cap. 34.* ubi de antiquissimorum Germanorum moribus differens, addit: nec homicidio constitutam capitalem pœnam, sed mulctam, certò armentorum ac pecorum numero constantem, quem morem tamen inter eorumdem vitia refert; & c. 7. eundem in *Childeberti, Francorum Regis, Decretis* mutatum, furtique & cædis pœnas, hæcenus antiquo Germanico more pecuniarias, in posterum capitales esse iussas. Sed supra alleg. *Lehmannus*, pecuniariam mulctationem (postmodum substitutam) adferens, id eam ob causam factum autumat, ut Germanorum libertas intemerata esset, & si qui puni-

puniendi obvenirent, pecuniâ potiùs, quàm vitâ multarentur, sicque ad exercitia bellica viri fortes semper suppeterent. His verò in præsentiarum diutiùs non immorabor.

VII. Multam, quoad antiquiora Gentium nonnullarum instituta, paulatim consideratam, nunc de Jure Justinianeo describere, ejusque naturam propiùs attingere pergitur. Est autem Multa, pœna pecuniaria arbitraria, ab eo, cui adjudicatio data est, irrogata, secundum Ulpianum *in l. 131. §. 1. ff. de V. S.* Hæc igitur descriptio, ejusque veritas ut clariùs pateat, præcipuas multæ & pœnæ differentias attentius perquiramus, necesse est.

VIII. Apud Sabinos, quorum suprâ mentio facta, multa quidem pro omni pœnarum genere usurpata; ast apud Romanos & præsertim JCros specialiore induit significationem, quæ indicatur in jam *cit. l. 131. §. 1. de V. S. ut & l. 244. eod.* Quapropter septem potissimum modis Multa differt à pœna. (1) Pœna enim generale est nomen, omnium delictorum coercitio: multa specialis peccati, *d. l. 131.* differunt igitur ut genus & species. (2) in materia. Multa olim quidem, uti dictum, in pecoribus consistebat, nam & in commerciis locò signatæ pecuniæ pecudibus utebantur; ast hodiè tam in emtione venditione omnibusque aliis contractibus & negotiis, quàm etiam speciatim in multa electa est pecunia, ejus generis materia, cujus *per l. 1. pr. ff. de Empt. Vendit.* publica ac perpetua æstimatio difficultatibus permutationum, æqualitate quantitatis subveniret; eaque materia formâ publicâ percussa. Sed pœna generaliter sumpta non pecuniaria modò, sed & capitalis est, aliave, e. g. fustigatio, relegatio, deportatio, ultimum supplicium, *l. 2. pr. ff. de Pœn.* (3) Multa damnum famæ regulariter non infert, *l. 1. C. de mod. mult.* Ratio, quia est pœna extraordinaria, & non semper dolum præsupponit: Contra verò pœna, uti de furto *in l. 63. ff. de furt.* & de injuria *in l. 40. ff. de Injur.* infamat. (4) Differentia quarta à causa efficiente principali proficiscitur. Multa enim ex arbitrio ejus venit, qui multam dicit; pœna verò omnis, quæ non est multa, nequam punientis arbitrio committitur, sed specialis Legis, Scti, Constitutionis, Consuetudinis, Edictivè autoritate infligitur, *d. l. 131. §. 1. in med.* (5) Quinta differentia reperitur in subjecto.

Multa

Mulcta quippe ibi dicitur, ubi specialis poena non est imposita, *d. l. ibi enim locum habet, ubi fraudi vel culpae ex Lege, Senatus-Consulto, aliaque constitutione certa non est imposita poena, exemplum suppeditat l. 7. ff. de off. Praef.* Poena vero mulctae contra distincta specialiter semper praestituta est legibus, certisque delictis & fraudibus praescripta, *l. 244. ff. de V. S.* (6) Sextum discrimen in mulctantis jure ac potestate adparet: Mulctam is dicere potest, cujus est judicare; poenam autem unusquisque irrogat, cui alicujus criminis sive delicti executio competit, *Ulp. d. l. 131. S. 1. in fin.* (7) Ultima denique differentia à Labeone in *l. 244. d. 1.* subjuncta est: A Poena non datur provocatio, sed à mulcta, *l. constitutiones 16. ff. de Appellat. l. 2. C. Quor. appell. l. 8. in mulctis 25. C. de appell.*

IX. Mulcta verò qualisnam poena sit, criminalis an civilis, num imperii meri, mixti, vel jurisdictionis sit, maximè inter Interpretes & Doctores Juris Civilis disceptatur. Jurisdictionem quidem criminalem cum mero, civilem autem cum mixto convenire imperio non pauci adstruunt. Vid. inter alios *Bernh. Scotan. Exam. Jurid. ad Tit. de Jurisdic.* Accuratiùs verò Magnific. Strauchius, Jctus adcuratissimus, Patronus & Praeceptor maximè colendus, criminalem Jurisdictionem prorsus rejicit, *Dissert. Justin. XX. aph. 7.* Merum, inquit, imperium neque idem cum jurisdictione criminali, neque diversum est: Talis enim Jurisdictio commentum est. Videlicet hoc adsertum de Jure Civili intelligimus: Hodiernis enim moribus Jurisdictio criminalis non incongruè statuitur, de qua heic non est sermo. Proinde quod quaestionis hujus an mulcta sit imperii meri, mixti, aut jurisdictionis, primum concernit membrum, referunt nonnulli mulctam ad merum Imperium; inter eos autem est *Bart. ad L. imperium n. 12. ff. de Jurisd.* qui mulctam quantumcunque levem de mero imperio ultimi gradus esse dicit. Agnovit enim is ipse cum suis adscelis sex Imperii meri gradus, idque divisit (1.) in maximum, potestatem sc. Legislatoriam. (2.) Majus, ultimum supplicium. (3.) Magnum, deportationem. (4.) Parvum, relegationem, & alias corporis afflictivas poenas. (5.) Minus, modicam coercitionem. (6.) Minimum denique, mulctam. Verùm hæc utpotè nova & à mente Ju-
ris

ris Civilis aliena rectè refutantur. vid. *Hahn. in Observ. ad We-
sembec. Tit. de Jurisd. n. 6. Sutholt. de Jurisd. aph. 326.* ubi ridi-
culum esse Bartolum, merum imperium in sex gradus distribu-
entem, adserit. In eo tamen, cum ad merum imperium multam
reulit Bartolus, nequaquam erravit, uti ex sequentibus patebit.
Equidem pœnam aliquam mero attribuere imperio & eandem di-
cere criminalem, coincidere videntur: Jam verò Multam pœ-
nam criminalem dici posse probatur per *L. 2. ff. de Publ. Judic.* ubi
publicorum judiciorum divisione in capitalia & non-capitalia in-
stitutâ non-capitalia à Paulo Jcto describuntur: ex quibus pe-
cuniaria aut in corpus aliqua coërcitio pœna est. Et hujus Legis
occasione Magnif. D. Joh. Thomæ *tratt. de Nox. Animal. cap. 29.
§. 31. 32.* ratiocinatur ita: Quodcunque judicium interesse publi-
cum persequitur, sive pœnam, non actori, sed fisco adplicandam,
vel aliter publicè luendam, id criminale est. Quidquid sentiant
vulgò hodiernis moribus eam demum actionem criminalem con-
tinentes, quâ agitur ad pœnam corpori cum dolore infligen-
dam. Atqui multa publicum interesse persequitur sive pœnam
non actori, sed fisco adplicandam, per *l. 5. C. de mod. mult.* E.
Idem sentit Magnif. Strauch. *Dissert. Justin. 29. aph. 28.* ibi: Pœ-
na est vel conventionalis, vel legalis. Legalis vel Civilis vel Cri-
minalis. Criminalis vel corporalis vel pecuniaria: Hic pecunia
fisco solvitur, quo nomine generaliter intelliguntur bona ejus,
qui punitur. Et si quidem in numerata pecunia consistat, extra-
ordinem indicta, multa est, *l. aliud fraus §. 1. vers. & multa qui-
dem de V. S.*

X. Deinde non desunt, qui mixto multam adsignent im-
perio, allegantes *l. 9. in fin. ff. ad L. Jul. Pecul.* Illustriora enim
ad mixtum imperium pertinentia remedia sunt tria: multa di-
ctio, pignoris capio, & corporis retentio, vid. Magnif. Struvius,
Jctus consummatissimus, Mæcenas & Præceptor summâ obser-
vantia suspiciendus, *S. I. C. Exerc. IV. th. 64.* Et multæ dictio ju-
re Magistratus competit, & pertinet ad mistum imperium, non ad
merum: est enim modica coërcitio, non gravis animadversio, uti
sentit *Jac. Cujacius ad l. 131. de V. S.* Tandem Jurisdictioni Mul-
tam accenset *Gadd. ad l. 131. §. 1. n. 6. de V. S.* adeoque mandari

B

mul-

multandi jus posse putat. Verùm eundem absurdum vocat *supra*
cit. Subolt. de Jurisd. aph. 325.

XI. Diversas hæc opinioniones conciliari posse existimat
Theod. Reinking. de R. S. & E. Lib. 2. Class. 2. cap. 17. n. 65. seqq.
hunc in modum: Pro diversitate scilicet causarum & casuum ob-
venientium multam esse modò Imperii meri, modò mixti, modò
Jurisdictionis. Meri imperii: Si imponatur delicto, cujus coër-
cizio ad merum Imperium pertinet, maximè quidem, si corpora-
lis mutetur in pecuniariam. Mixti imperii: Si ex causa ad illud
pertinente, vel pro ejusdem tuitione, e. g. à giudice, cui in bono-
rum possessionem mittenti resistitur, irrogetur. Et Jurisdictionis:
quatenus delictorum civilium coërcizio est. *Job. Brunnem. ad L.*
multarum §. C. de mod. multar. distinguit inter multam inciden-
ter pro tuenda jurisdictione irrogatam, quæ, ex ejus mente, cujus-
vis jurisdictionis sit, etiam non criminalis; & multam, quæ à ju-
dice merum imperium habente ob facinora irrogatur. Quæ di-
stinctio de hodierno quidem Fori usu procedere potest; at *suprà*
dictis de Jurisdictione Criminali applicata vix subsistet. Com-
modissimè cum *Suth. dissert. de Jurisd. aph. 324.* dicimus:
Pœnam pecuniariam, si irrogetur ob contumaciam in civilibus,
quò casu multa dicitur, esse mixti imperii, *l. 2. §. 1. Si quis in jus*
voc. (& hoc sensu civilem.) Eandem, si principaliter propter ali-
quod crimen infligatur, meri esse imperii, (& per consequens cri-
minalem.) Coërcitiones igitur quædam mixto & mero imperio
sunt communes: ut multa, quæ, judiciò criminali indicta mero
adnumeratur imperio: sin jurisdictionis tuendæ causâ, mixto,
consent. *Magnif. Struv. Exerc. IV. tb. 77.*

XII. Namque, ut *Jul. Clarus* dicit *Lib. 5. sent. §. ult. qu. 1. n.*
1. & 2. causæ atque pœna civilis est, quando agitur ad commodum
privatum, sive ex delicto s. ex contractu descendat: illud verò
criminale judicium, in quo commodum publicum attenditur, s.
pœna corporalis ad publicam vindictam, s. pecuniaria fisco in-
ferenda, imponatur. Quæ sententia de Jure Civili verissima, *§. 7:*
§. 10. Inst. de Injur. l. ult. de furi. l. 9. §. 5. de publ. & vectig. l. 1. pr.
l. 17. de Jur. fisc. l. 12. §. 4. C. de accus. l. 1. pr. ad L. Jul. de vi priv. l.
131. §. 10. de V. S. l. 2. de publ. jud. l. 2. in fin. ad L. Jul. ann. l. 1.

C. Ad

C. ad L. Jul. repet. Quam sententiam etiam allegatam videmus à *B. Carpz. Pr. Crim. P. 3. Qu. 102.* qui tamen ab eadem aliquò modo dissentit, *n. 26.* dum multam pecuniariam, quatenus sit causa circa crimina agitari solita, criminalem pœnam dici posse, non valde se repugnare; sed minùs propriè id fieri statim addit. Hinc *n. 48. d. l.* pergit: Regulariter omnis pœna pecuniaria, quæ in publicis judiciis ex causa doli irrogatur, infamiam secum trahit, *arg. l. 7. de publ. jud. l. 8. pr. de Pœn. Ordin. Crim. Car. V. art. III. 164. 169. & 193.* Jam verò pœna hoc modo imposita, criminalis est, *Ord. Crim. art. 110.* E. Verùm his ipsis reponit: criminale aliquid dici, non sumitur propriè, sed fit tantùm per consequentiam & cognationem quandam, *l. licet 203. de V. S.* quæ quidem lex, id solummodò capitale, quod mortem vel naturalem vel civilem inducit, appellans, supra à nobis allatis minùs officit. Consentit tamen cum *B. Carpz. b. Habn. in Obs. ad Wesemb. Tit. de Pœn. n. 2.*

XIII. Multa, (quòd nempe sit pœna pecuniaria, i. e. coërcitio, animadversio in pecunia consistens, arbitraria, arbitrio Judicis, secundum leges probè subactò, relicta, ab eo, cui adjudicatio, i. e. rem victori adjudicandi potestas est, irrogata, i. e. imposita, dicta, inflicta,) descriptione ex mente Jctorum & Impp. Romanorum allatâ, dicimus: Multam sive ipsam potiùs multationem definiri hodiè non incongruè posse Actum Jurisdictionalem, quo delinquenti convicto & confesso, quòd criminis non capitalis convictus atque confessus sit, facultatum aut pars, aut omnis substantia eripitur. Quæ definitionis formula cum per se clara, & inferiùs pluribus in causarum tractatione declaranda sit, ei non inharebo; sed hisce relictis Divisionem brevissimis adjungam.

XIV. Dividitur Multa (*a*) in Supremam, (maximam seu summam) ideò adpellatam, quòd antiquò Veterum Romanorum more in dies singulos duarum ovium & triginta boum fuerit: & minimam, quæ unius erat ovis; Verba, quibus ea olim concipiebatur, adferuntur ab *Agellio Lib. XI. c. 1.* talia; *M. Terentius, quando citatus neque respondit, neque excusatus est, ego ei unum ovem* (genere enim virili hac in re utebantur) *multam dico.* *Conf. Rosin. A. R. Lib. 9. cap. 17. (B)* In gravem, *arg. l. 4. & l. 6. §. 1. C. de mod. mule.* modicam, *per l. 3. C. de sport. ac levem, Dd. ad l. un. Si quis*

quis jus dic. non obi. (γ) In lege taxatam. *l. 4. § l. 6. C. d. r. & arbitriam*, pro delicti videlicet gravitate, *l. 4. C. eod.* Quæ quidem divisio minùs accurata, cum multa, licet Jure Codicis certa ei quantitas præscripta sit, vid. *d. l. 4.* id tamen certæ quantitatis præscriptum ita intelligendum, ut ultra eam multare Magistratus nequeat, infra illam tamen determinatam quantitatem res arbitrii ejus sit. Sed hodiè, cum hæc non adeò præcisè consideranda & accipienda sint, multa etiam alia lege determinata, alia arbitraria dici poterit. (δ) In comminatam tantummodò, *Alex. ad l. desertorem §. si ad diem ff. de re milit.* Et impositam, *l. 1. l. 4. l. 6. C. d. r.* Ubi not. pro comminata magis Latine substituendum: comminationibus proposita. Verùm singulas hæc divisiones, cum non expressè quoad ipsa verba in Jure reperiantur, sed utiliter & more Magistrali à Dd. tradantur, suo loco suoque pretio relinquam. Hodiè tamen itidem de Jure Saxon. Multa est vel magnæ atq; ingentis pecuniæ: eine tappfere; vel modicæ, eine ziemliche Geldbussse, *Add. B. Carpz. Pr. Cr. P. 3. Q. 130. n. 5.*

CAPUT II.

Causas Multarum considerans:
Efficientem, Quinam multare, qui multari
queant, materialem, qua in re; formalem,
finalem, Effectusque varios.

Aph. I.

Potestas civilis gubernandi cives, duabus ceu totum quoddam potestativum, facultatibus constat: Jussione & Coërcitione, quæ in Rep. Rom. ambæ in uno subjecto conjunctæ in Magistratibus Majoribus, & uno nomine imperium, mixtum nempe appellabantur: Vel divisæ in diversis subjectis existebant, ita ut jussio separata apud Minores, ut Municipales, coërcitio apud Majores Magistratus Pop. Rom. existeret. Quidquid igitur minoribus ademptum, imperii dicebatur, non contemplatione formalis actus illius, quasi oporteret esse aliquid coërcitivi. Sed quatenus hic actus est pars potentialis totius, nempe imperii mixti. Dicebatur igitur imperii, nempe pars,
non

non formaliter. Magnif. Dn. Strauch. *ad 50. Decif. Exerc. III. cap. 3. n. 7.* Ex quo fundamento de Multarum causâ Efficiente pronuncian- dum erit, eam esse secundum Leges Civiles Magistratum. Nota est a Magistratum in Majores & Minores distinctio: Majoribus jus multandi competere, extra omnem dubitationis aleam ponitur: de Minoribus autem, in specie de Municipalibus, dubitatur. De singulis singularim. Et primò omnium notanda venit regula de hac multandi potestate fundamentalis: *Magistratus solos & Præsides Provinciarum posse multam dicere, mandatis permissum est, in l. aliud fraus §. 1. ff. de V.S. Et: His datur multa: dicende jus, quibus publicè judicium est, (qui publicè jurisdictionem suam expedire possunt, sive, qui publicè judicium exercent, l. 10. pr. ad L. Jul. de vi publ.) & non aliis, nisi hoc specialiter eis permissum sit l. 2. §. 8. ff. de Judic.* Olim quidem de multa Lex XII. Tabb. erat ista: *Magistratus nec obedientem & noxium civem multâ coercendo, ni par majorvè potestas populusque prohibebit, adque quos provocatio esto. Cùm Magistratus judicassit irrogassive: per populum multa, pœnæ, certatio esto.* Ad populum enim, cùm ei pœnæ multæque remittendæ jus esset, à Magistratibus provocabatur. Sic Flacco, flamini Martiali, populus Romanus multam, quam Crassus Pontifex Maximus ei, quòd à sacris discesserat, dixit, remisisse perhibetur. *Cic. Or. in Anton. XI. n. 18.* Imò non tantùm à Magistratibus, sed etiam à Regibus ad populum provocatio fuit usitata, quod probant *arg. pr. l. un. ff. de offic. Quæst. Livius Lib. 25. cap. 3.* adfert exemplum de Publicano, cui ducentùm millia æris multa dicta à Tribunis Plebis fuit, de qua multa postmodùm certatio, i. e. cognitio & quandoque ab eadem provocatio instituebatur. Plebis enim Tribuni multam quidem dicebant, vel, ut alii efferunt, infligebant, quæ tamen postea populi suffragiis in Comitiis vel irrogabatur, vel abrogabatur, vel etiam remittebatur, quò tempore multa certari dicebatur. Hòc autem statu temporis successu sensim mutató secundum Legum Nostrarum Civilium tradita hoc multæ indicendæ jus competit Magistratibus Majoribus (1) Illustribus, quales erant Præfecti Prætorio, *l. 4. C. de mod. mult.* (2) Spectabilibus, cujusmodi erant, Comes Orientis, Præfectus Augustalis,

Proconsul. l. 6. §. 1. & 2. d. t. (3) Clarissimis, ut Prætori, (cujus tamen Constantini M. & seqq. Imp. tempore nulla ferè jurisdictionis erat, sed nudum atque inane tantum nomen; vid. *Jac. Gothofr. in Serie Tit. Cod. Lib. 1.* Quare de Jure Pandectarum hanc multæ faciendæ facultatem Prætori tribuendam esse adseruerim, vid. l. 1. §. 3. ff. de insp. Ventr.) Præsidi, Provinciæ Rectori, l. 6. pr. C. d. t. l. 6. §. 9. ff. de off. Præs. Proconsulis cum fecerim mentionem, notandum, & ejusdem Legato hanc multæ dictionem denegatam, haud fuisse; uti colligitur ex l. 2. ff. *Qui & à quò appell. verb. & si multam dixerit.* Et multam quoque in Urbe dixisse Prætores, Consules, Censores, Ædiles, Tribunos plebis, quam deinde Quæstores ararii in tabulas publicas referebant, ut eam postea exigent, adserit *Cujac. ad suprà cit. l.* Nominatim è contrario multare prohibebantur (α) Procuratores sive Rationales Cæsaris, l. 2. C. de mod. mult. (β) Curator Reip. qui Græco vocabulo Logista nuncupatur, l. 3. C. d. t. (γ) Inter minores Magistratus: Defensores Civitatum, l. 5. C. de def. Civ. De Magistratibus a reliquis Municipalibus, in primis de Duum Viris res non adeò liquet: cum eisdem multandi facultas à Dd. modò adjudicetur, modò abjudicetur. Verius secundum Leges Nostras adstruitur, Duum viros multare nequivisse, *Hieron. Muscornius tr. de fidei. n. 116. usq. ad n. 120.* ubi elegantissimè hanc quæstionem discussit, & per rationes firmas stabilivit. Add. *Magnif. Strauch. Exerc. ad 50. Decis. III. cap. 3. n. 10.* ubi dissentientem *Cujacium* allegat. Limitant tamen nonnulli adsertum hocce, dicentes: Magistratus minores principaliter quidem multare non potuisse, bene tamen incidenter ad defendendam jurisdictionem, quando pars una in alia causa civili est contumax, l. 1. si quis jus dic. non obi.

II. An inferioris Delegatus, cui cognoscendi & arbitrandi potestas data, jus multæ indicendæ habeat: Quær. Quod negat *Jac. Menoch. de A. l. 2. lib. 1. qu. 74.* probatque t. ex l. 2. §. ult. ff. de judic. huic enim delegato specialiter permessa non fuit hæc facultas, cum sola causæ cognitio & definitio mandata sit. 2. Multæ indictio solis Magistratum habentibus conceditur, l. 131. §. 1. ff. de V. S. Atqui Delegatus Magistratum non obtinet, cum ad jus dicendum & imperandi munus solenni majorum more non fuerit

rit

rit adsumtus. E. 3. quod multæ indictio meri imperii sit; (mixti tamen quoque esse imperii supra evicimus) jam quæ meri sunt imperii, generali delegatione de Jure Civili non veniunt. Adversantur huic sententiæ (α) *l. non ex omnibus 39. de arbitr.* in qua arbitraris, quibus sola notio, non a. jurisdictio conceditur, multæ indictio competere videtur; Verùm hæc lex à quibusdam non de multæ, sed de juramento intelligitur, quod tamen minùs rectè se habet; alii hanc legem procedere rectiùs statuunt, quia arbitro potestas hæc à partibus est concessa, ut scilicet pœnam hanc dicat. (β) *l. 2. ff. Quis à quo appell.* ex qua apparet, Proconsulis Legatum multare posse, cùm tamen merò destituatur imperiò, *l. solent 2. pr. ff. de off. Proconsul.* Huic dubio satisfieri potest, dicendo hanc legem tantùm de levi multæ, non loco pœnæ, sed coërcitionis adhibendæ, qua jurisdictionem suam exercere queat, loqui, *l. ult. de off. ej. cui mand. jurisd.* Sed hæc resolutio maximè dubia est: cùm adpellatio in *d. l. 2. Quis à quo app.* multam non ob contumaciam, sed ad pœnam esse inflictam arguat *l. 3. in multis 25. C. de app. pel.* tunc enim non esset locus adpellationi, si scilicet ob contumaciam fieret, *l. 1. C. quor. appell. non rec. l. 13. §. 4. in fin. C. de judic. l. 23. §. 3. ff. de appell.* Et si Proconsulis legatus multare non potuisset, multæ non iniqua, sed nulla appellaretur, nec appellatione ullâ opus esset, *l. 1. C. qui pro sua jurisd. Lex tamen allegata, 2. Quis à quo app.* prorsus adfertioni huic non adversatur, jure enim Legato Proconsulis specialiter potestas illa data erat, *Menoch. d. l.* Itaque Commissarius etiam, cùm Delegato per omnia conveniens, imò idem sit, regulariter multam imponere nequit, *Felin. in c. præterea 5. de offic. deleg. Gail. 1. obs. 100. n. 13.* Plerique tamen excipiunt Delegatum Principis, quia major est quocunque ordinariò, quæ limitatio ab aliis in dubium vocatur, *Brunnem. ad l. fin. C. de mod. mult.* Sed absque dubio non Principis solummodo, sed inferioris etiam Commissarius sive Delegatus multandi potestatem habebit, si ea specialiter ipsi commissa sit. Semper enim mandatâ jurisdictione imperium mixtum, illi cohærens, quo Jurisdictio sive simpliciter, sive quoad partem mandata, explicari possit, etiam videtur transire, *l. ult. §. 1. de off. ej. cui mand. de Jurisd.* Non autem alteri rursus mandare potest jurisdictionem quoniam alienâ,

alienâ, non suâ utitur jurisdictione. Delegatus enim subdelegare non potest. Magn. Dn. Struv. *Synt. J. C. Ex. 4. th. 42.* Disquirunt Dd. an Collega Collegam suum multare queat? & respondent *ex l. 4. ff. de Arbitr.* negativè, cum par in parem non habeat imperium; nisi sponte ejusdem jurisdictioni se subjecerit, *l. 13. §. 4. ad SCt. Trebell.* item: An arbitro hæc multæ indictio concessa sit? quod itidem negatur *per l. 2. §. fin. de judic.* cum nulla arbitro competat jurisdicctio, sed solum libero partium consensu adhibeatur, ut arbitrio suo litem dirimat, *l. 14. C. de judic.* Huic tamen sententiæ refragari videtur *l. non ex omnibus 39. ff. de arbitr.* ubi à Javoleno scriptum reperitur, arbitrum litigantium contumaciam punire posse; sed Resp. quòd id non tam ex arbitri potestate, quàm ex litigatorum compromisso & stipulatione descendat, ac propterea etiam non ipsi arbitro vel fisco, sed adversario multa illa adjudicetur, *Scip. Gentil. de Jurisd. lib. 1. c. 7. & Bach. ad Treutl. Vol. 1. Diss. 12. th. 5. lit. B.* uti hæc confirmavit Magnif. Schröterus, Doctor atque Patronus meus observanter & submissè devenerandus, in Not. publicè ad calamum dictatis in *Schozan. Exam. Jurid. Tit. de arbitr.*

III. Non Laici seu Seculares autem tantum, sed & Ecclesiastici multare possunt, in causis videlicet, ad Forum Ecclesiasticum pertinentibus *c. 18. x. de Offic. jud. ordin.* Itaque ex Principis delegatione Prælati raptores pecuniariâ possunt pœnâ multare, *c. 4. de raptor.* Hinc Judæus, qui manus iniecit violentas in quendam clericum, pœnâ pecuniariâ puniri jubetur ab Episcopo. *c. 13. de jud. Et can. si quis contumax 20. Qu. 4. C. 17. is,* qui de atrio vel porticibus Ecclesiæ fugientem servum abstraxerit, pro immunitate nongentos solidos Episcopo componat, & ipse publicâ pœnitentiâ justò judiciò Episcopi multetur. Quare multò magis Archiepiscopus emendas pecuniarias à subditis suffraganei potest secundum consuetudinem regionis exigere in casibus, in quibus ei licet eos excommunicationis vinculo innodare, *c. venerabilibus 7. §. denique de sentent. excomm. in 6.* Hodiè quoque in foro Ecclesiastico multa est usitatissima, cum & Episcopi suum habeant fiscum, & idèò Ecclesiastici judices ejusmodi pœnam imponere possint. *B. Carpz. Pr. Crim. P. 3. Qu. 170. n. 2.* Inprimis hac de re inspiciendæ Ordinationes Ecclesiasticæ.

IV.

IV. *Causa iudicem multatantem impellens est severitas, l. 6. §. 3. C. b. 1. justa nimirum & temperata. Quoad multandos a sciendum, in eos à multatantibus multandi jus tum demum rectè usurpari, si vel quoad personas, vel quoad bona, quæ possident, eorum competentes sint iudices, per l. 1. Si quis in jus voc. Multari in delinquentibus inter alia in primis solent dolus, arg. l. 4. l. 5. C. b. t. culpa. pr. l. 6. eod. contumacia, l. un. si quis jus dic. l. 2. §. 1. si quis in jus voc. vera, non ficta, propria, non imputativa, ut Procuratoris. Nihilominus tamen quandoq; Procuratori ob contumaciam suam imponitur multa, nec non advocato. Etiam extraneo, jurisdictionem impediendi violantive, cum forum hoc modò illic sortiat, c. ult. de for. comp. l. omnem 20 ff. de iudic. non obstante, quòd extraterritorium jus dicenti impunè non pareatur, l. ult. de Jurisd. Speciatim verò nullus multæ dictionem habet in advocatos, qui intra fori Prætoriani statutum numerum sunt, præter ipsum Præfectum Prætorio, l. 18. C. de Adv. div. iudicior. Multa præterea coerceri possunt Arbitri, l. 32. §. 12. ff. de arbitr. ibi: *Et si diu non paruerit, multa adversus eum dicenda est.* Testes, l. 16. ff. de testib. ubi Paulus: *Qui falsò vel variè testimonia dixerunt, vel utrique partis prodiderunt, à iudicibus competenter puniuntur.* Ii, qui servos fugitivos celant, vel protegunt, vel aliò modò juvant, l. 1. §. 1. ff. de fugitiv. Multa etiam centum solidorum in Magistratus statuta, si literis acceptis inquirentes (fugitivos scil.) non adjuvent. Sed & in eum, qui quæri apud se prohibuit, eadè pœna statuta, d. l. 1. §. 2. Sic animadversio ejus, qui compulsi ludere, est ex Edicto Prætoris inter alias pœnas: *ut multa multetur, l. 1. §. 4. ff. de atearor.* Nec muliebri sexus heic exceptus reperitur. Hinc mulierem, si non responderit, aut non veniat ad Prætozem, de partu extra ordinem cogniturum, cogendam esse remediis prætoris, & mox: si contemnat, *multis coercendam*, dicit Ulpianus in l. 1. §. 3. ff. de ventr. inspic. Militum quoque desertorum seu aliò vagantium inter alias coercitiones est multa pecuniaria, l. desertorem 3. §. 1. ff. de remiliti. Iudex potè adpellationem recipere nolens triginta auri pondo multatur. l. 21. C. de appell. Quamvis Jure novissimò litis damnum sustineat, & decem auri libris multetur Nov. 126. cap. 3. Jure Canonico pœna est arbitraria, c. 31. x. de appell. & consequenter multa etiam locum obtinebit, cum pœnarum arbitrariorum.*

C

pri-

primò habeatur numerò. Ei quoque, qui temerè adpellavit, ju-
dex adpellationis multam imponit, *l. 6. §. 4. C. de app. Don.*
Enucl. lib. 28. c. 9. lit. I. Negotiatoribus interdicta est conventio,
ne res viliori, quàm communi ipsorum consensu statutum est, pre-
tiò vendatur, negotiationis primatibus ob id 40. auri libris mul-
ctandis, & iudice negligente 50. (sc. auri libris) *l. un. C. de monopol.*
ibique Brunnem. Dolo baptizantibus vel etiam rebaptizantibus
decem librarum multa constituta est *l. 3. C. ne sac. bapt. reiter.*
Eàdem multà compescuntur, qui susceperunt Augustam iussio-
nem per surreptionem elicitam, *l. 5. C. qui milit. poss. Lib. 12. ibi:*
decem librarum auri multà feriantur. Iudex Decuriones aut ali-
os Principales cruciatibus subdens aut tormentis, viginti librarum
auri illatione multatur & perpetuà infamià inuritur, *l. 33. C. de*
Decur. lib. 10. Heres fiduciarius, ad quem hereditas ejusque pars
à defuncto pervenit, *l. 6. §. 1. de Leg. 3. l. 9. C. de fideicom.* inde
heres fiduciarius dictus, *l. 46. l. 67. §. ult. ad SCt. Treb.* heredita-
tem adire cogetur remediis Prætoriiis, ut multà, arg. *l. 1. §. 3. de*
Vent. insp. §. l. 32. §. 12. de recept. arbitr. & si heres metu multatæ
non moveatur, erit actio in factum ad id, quod interest, arg. *l. 9.*
pr. de edend. l. 1. pr. de act. emt. l. 13. in f. de re jud. Donell. Enucl. lib. 7.
c. 23. lit. C. Delegati vel Iudices adpellationum contra legis for-
mam causas delegantes viginti auri libris puniuntur, *Aurb. ad hac*
C. de judic. Qui falsum instrumentum, ab alio factum, produxit,
eoque uti coepit, si pœniteat, à falsi quidem crimine liberatur, non
tamen à multà pecuniaria, arbitrio iudicis imponenda, *Ant.*
Fab. in C. Tit. ad L. Cornel. de fals. Perez. cod. De pœna terminos
offodientium *l. 1. C. de Accus.* constitutum, ut extraordinarià a-
nimadversione coërceri debeant, & consequenter fluit, ut & heic
multæ locus relinquatur. Scilicet amotio terminorum pecunia-
riter de Jure Civ. punitur, *l. fin. de term. mot.* cujus *l. fin. cum l. 1.*
ff. eod. Cyaslo Pavesæ conciliatam vid. ap. Pac. cent. VII. q. 59. De
Jure Sax. eis, qui terminos amover, *Landr. lib. 2. art. 28.* pœna 30.
Schilling zur Busse geben/ultra quam multam evulsos terminos
sumtibus suis in pristinum locum restituere tenetur. Hodie sci-
enter & dolosè terminos amoverentes pœnà arbitrarià, v. g. mul-
tâ, afficiantur, um eine ziemliche Geld-Busse/ iedoch daß sich dies
sel

selbe über 4. neue Schock nicht erstrecke 7 in Straff genommen werden etc. *Carpz. Pr. Cr. P. 2. q. 83. n. 68. seqq.* Solidus verò, Germ. ein Schilling) continet 12. nummos antiquos, vel 16. novos Misnenses hodiernos, quorum 12. unum grossum, & 21. florenum constituunt, & Sexagena nova, ein neu Schock continet 60. grossos, ideoque triplò major eà, quæ vocatur ein alt Schock.

V. Materia, in qua Multa præstari solet, est Pecunia, quæ vel est numerata, vel in operis publici ædificatione, *l. 5. C. de mod. mult.* vel alia præstatione quadruplum tamen non excedente, *sec. Alexandr. ad L. 131. de V. S.* consistit. Jure Can. itidem materiam causam constituit Pecunia, ut inter alios textus evidenter probat can. *Quisquis 21. C. 17. Q. 4.* ibi: *triginta libras examinati argenti purissimi componat*, i. e. triginta argenti libris mulctetur, istis enim temporibus locò mulctari verbò *Componere* utebantur. *conf. can. 9. 26. & 27. d. Caus. & d. Q.* quod etiam clarè videre licet in *Impp. Germ. Capitularibus antiquis.* Deinde ex jam alleg. textu colligitur multam etiam quadruplum excedere posse, cum in fine d. can. sacrilegi damnum novies componere jubeantur. Quare antea adducta Alexandri limitatio, ut ne scil. quadruplum multa egrediatur, juri Can. attribuenda non erit. Sed obiter hinc quædam de solidis, aureis, nec non libra auri, cum frequens eorum hic occurrat mentio, subjiciam: Scilicet idem in *J. Civ. esse solidum & aureum, gl. in l. f. ff. de in jus voc. gl. Inst. de pæn. tem. lit.* sed tamen duplices reperiri solidos sive aureos. Cui n. ante Justinianum, & quorum in Pandectis meminerunt *J. Cti.* meliores fuerunt, ita ut 50. libram effecerint. Hinc cum in *ff. solidorum.* (qui ita dicuntur tanquam integri, ad differentiam eorum, qui semissales & remissales auri dicebantur,) sit mentio, intelligendi illi priores & meliores, ut in *L. Si Libertus 12. de in Jus voc. L. nonnulli 10. de accus. & L. 1. §. 12. ff. de var. & extr. cogn.* Postea sub Justiniano cœpta est cudi moneta deterior, ut ferè indies fit, & 72. aurei vel solidi unam auri libram effecerunt, vid. *L. quotiensc. 5. C. de suscept. prepof. & arc. Lib. X.* & ita ubicunque in *Cod. aureorum vel solidorum* mentio injicitur, semper tales viliores intelligentur. Uti latius *Sichard. ad L. 4. C. de Serv. fugit. n. 13. seqq.* Quapropter Libra auri isto tempore constitit 72. solidis; Solidus verò duobus Scutatis seu Aureis Rhenanis præter propter. Libra igitur auri fa-

cit 144. scut. 180. Unciales, Magnif. *Schiltnerus, Dissert. Inaugur. de Curf. Publ. Cap. 2. ib. 7.* Hodie statutum in hoc illove Ducatu, Comitatu &c. reos multans e.g. 10. aureis, si ibi-proprii cudantur nummi, semper de his istud exaudiendum; Si non cudantur, tum, qui in usu sunt, intelligendi. Ubi verò duplices aurei usurpantur, uti modò citati Sichardi testimoniò Argentinæ & Francofordiæ, tunc sec. ejusdem tradita legem generaliter de florenis conceptam de vilioribus sive minoris pretii intelligere debemus, *L. penult. de pæn. L. semper in obscuris. 9. de R. I.*

VI. Forma Multæ versatur in eo, ut ne præcipiti infligatur persuasione, *L. 6. in fin. C. de mod. mult.* sed causâ cognitâ. Per interlocutoriam etiam multa dictari potest, quæ tamen per se, aliâ sententiâ non secutâ, infligi nequit, *Wesemb. Paratit. C. d. t. n. 6.* quæ quidem sententia in Foro minùs attendetur. Nec sub amissione causæ multa imponenda, per *L. 5. in multis 25. C. de appell.* nisi pars per compromissum aut aliter consentiat. Sed num in delicto, cujus pœna corporis adflictiua non est, sed multa, locum habeat territio? Quod affirmatur, & ampliatur, ut non nuda tantùm, sed qualificata etiam & realis, adhibitis instrumentis ad comprimendos pollices aptis, imò quandoque funibus, pro circumstantiarum ratione, locum sibi vindicare queat, *B. Carpz. Pr. Cr. P. 3. Q. 119.* An verò hoc casu Reus quoque torqueri possit? quod neg. Quia multa pecuniaria procul dubio mitior est relegatione, in relegatione autem decernenda regulariter tortura cessat, *Dd. in l. editum 8. ff. de quest.* Et cum reus in causa, in qua criminaliter agitur, non debeat torqueri, multò minùs, si civiliter, *Dd. in d. l. 5. l. maritus 20. ff. eod.* Quod ipsum tamen, in causa crimen hujusmodi, in quo de ejus natura Reus torqueri potest, adnexum habente, limitatur à *Carpz. d. l.* Sed ulterius hîc disquirendum puto, secundum cujus Justitiæ proportionem generatim pœnæ, & speciatim multæ infligendæ sint? Illas quod attinet, eandem ad justitiæ explettricem, ab aliis commutativam dictam, referre videmus *Grot. de J. B. 5. P. L. 2. c. 20. n. 2.* In imponendis pœnis Justitiæ Vindicativam versari, neutri tamen speciei justitiæ particularis exactè quadrare, opinatur *Pufend. Elem. Jurispr. Univ. Lib. I. def. 17. §. 4.* Aristoteles, cumque sequentes uti Justitiæ particularem non ineptè dispescunt in distributivam & Commutativam; ita illi pro-

proportionem Geometricam, huic autem Arithmeticam assignant. Cum igitur ad justitiæ commutativæ objectum, circa quod versatur, non contractus tantum spontanei, quorum scilicet principum est in contrahente utroque, sed inviti quoque, quorum principum non est in contrahente utroque, sed saltem in alterutro, referantur, oppidò patet contractuum invitatorum correctionem Arithmeticè fieri, adeoque hunc actum jurisdictionalem, quo pro malo turpi redditur malum triste, sive delinquentium punitionem, juxta legem æqualitatis Arithmeticæ institui debere. Singula hæc etiam quoad actus civium per se licitos; Aristoteli συναλλάγματα ἐκείνα, i. e. permutationes spontè initas, quàm quoad actus per se illicitos, aut συναλλάγματα ἀκείνα, i. e. factas unâ parte invitâ permutationes, unò verbò: & quoad contractus, & quoad delicta, hisque debitas pœnas, firmissimè non ex ipso solummodò Aristotele, sed ex LL. etiam adstruentem adde *Magnif. Struv. S. I. C. Ex. l. th. 22. § seqq.* Jam thesin hæcenus breviter stabilitam ad hypothesin transferendo, & quam in pœnis generatim spectatis æqualitatem observandam diximus, eandem multæ quoque adplicandam adsignandamque dicimus. Rectè enim hoc in negotio si discernatur æstimatio delicti & multæ, ab ipsa hujus multæ in hoc subjecto ad hoc delictum, ab hoc homine commissum, adplicatione secundum istius æstimationis identitatem, tunc juxta formam, justusque multandi modus non negligetur.

VII. Causa Multarum finalis dicitur pœna sive punitio facinoris, *l. penult. C. de mod. mult. peccati, l. ult. §. 3. C. eod. delinquentis, l. ult. princ. d. r.* & ad obedientiam coactio, *l. un. ff. Si quis jus dic. non obi.* In pœnis aliàs respicitur aut utilitas ejus, qui peccavit, aut ejus, cujus intererat, non peccatum esse, aut indistinctè quorumlibet. Primum finem respicit pœna, in emendationem constituta, peccantem reddens meliorem, medendi modo, qui est per contraria, & volunt hanc punitionem competere naturâ cuius judicio valenti, ejusdemque generis aut similibus vitiis non obstricto. Secundum finem, in quo sita est utilitas ejus, cujus intererat, non peccatum esse, intendimus ita: ne posthac patiatur tale quid, aut ab eodem, aut ab aliis, quorum prius efficietur, si delinquens tollatur, aut nocendi viribus priveretur, aut malo suo delinquere dedoceatur; posterius, si aperta at-

que conspicuâ punitione exemplum statuatur. Tertiô demum sine utilitas procuratur quorumlibet, in id incumbendo, ne, qui uni nocuit, & aliis noceat; (quod iridem fieri potest, delinquentem tollendo: aut debilitando, vel constringendo, ita ut nocere nequeat, aut emendando) aut ne alii, impunitate illecti aliis quibusvis in societate molesti sint, quod conspicuis suppliciis obtinetur. vid. *H. Grov. de J. B. & P. Lib. II. c. 20. n. 6. 7. 8. & 9.* Quapropter respectu ejus, in quem delictum immediatè commissum, finis poenæ est vindicta & ultio, seu pro offensa satisfactio, ac simul aliqua coercitio, ne ulterius quis offendatur: Respectu verò Reip. læsæ finis est, ut à vitiis homines deterriti, ad virtutem colendam adigantur, atque ut hoc modo tutò ac tranquillè in civili societate vivatur. Uterque utriusque finis respectus in multarum irrogatione conspicitur, iisque rectius attribuitur.

VIII. Succedunt Effectus Multæ varii. (α) Multa damnum famæ non irrogat, *l. 1. C. de mod. mult.* (Quod intelligendum, si irrogetur ob delictum famæ integritatem non lædens: Secus in aliis.) sed pecuniæ, quæ judici, vel parti in condemnatione, ut fieri potest, non adjudicata, fisco quæritur. Menoch. *conf. 66. n. 5. L. 5. l. 6. C. d. i. c. un. Qua sint Reg. 2. Feud. 56.* ubi multarum compendia numerantur inter Regalia, pertinent enim ad jurisdictionem, & cum jurisdictione hodiernis moribus conceduntur, Magnif. Struv. *S. J. F. cap. VI. aph. 29. n. 9.* Et in quantum multandi jus tamquam regale per investituram alicui conceditur, vel quatenus pro Regalium tuitione & defensione comperit, in tantum & eatenus Regale conducendi jus habens etiam in alieno territorio hujus juris violatoribus multam imponere potest, da nemlich bey wâhrendem Staidt auf öffentlicher Staidtstrassen gefesvelt worden. *Reinking. de R. S. & E. L. 2. Cl. 2. c. 17.* Et quando castri unius plures sunt domini, unusque majorem habet jurisdictionem, emenda & multa dividitur pro rata jurisdictionis, Bart. & alii *in l. 27. pr. de stipul. serv.* Hinc multas fructus quæstusq; jurisdictionis vocant Dd. B. Ludv. *Synops. J. F. c. 13.* Easdem sacris applicandas censuit *Arist. 6. Pol. 5.* Quærentur a sec. *dd. ll. arario Principis*, nisi judex publicis operibus, (ut ædificationi Templi, publici Nosocomii) cursui publico, aliisque necessariis causis specialiter deputaverit, *d. l. 5. C. de mod. mult.* Fisci verò atq; Ararii mē-
tio-

tione factâ sciendum, sub Mutatâ Reip. Romanæ initium ad hoc
 pertinuisse illos reditûs publicos, quos populus retinuit; ad istum
 verò reditûs publicos eos, qui Principis erant, ut Principis, digni-
 tati servandæ usuiq; publico adhibendi, l. 2. §. 4. *Ne quid in loc. publi.*
 postea a omnibus ad Principem translatis Fiscum & Aerarium pro-
 miscuè dicta, l. 1. §. 9. ad L. Corn. de fals. l. 1. junct. l. 2. C. de quadr. pra-
 ser. §. ult. l. de usuc. Illustris Dn. à Seckendorff im Teutsch. §. St.
 Part. 3. cap. 3. Reg. 9. ubi & antiquum & hodiernum Statum Publicum
 quoad hanc materiam optimè monstravit. (E) A multa potest appel-
 lari in L. 2. ff. Quis à quo appell. ibi: appellari à Legatis Proconsul pot-
 est: & si multam dixerit, potest de iniquitate ejus Proconsul cogno-
 scere, & quod optimum putaverit, statuere. (F) Multa nomine à
 potestate hoc jus habente indicta, usuræ deberi possunt, si intra ju-
 dicati tempora non solvatur. Perez. ad Tit. C. de fisc. usur. Lib. 10. n. 1.
 (D) Si pœnam pecuniariam, quæ per sententiam imponi debet, reus
 ante offerat, quàm sententia condemnatoria feratur, per ix. in l. si
 reus paratus 73. ff. de Procur. ut e. g. conventus actione injuriarum si
 solvat æstimationem injuriæ, infamis non fiet, quod verum, non
 tantùm ante litis contestationem, sed etiam si post eandem obla-
 tio facta fuerit, modò ante sententiam condemnatoriam realis
 multæ solutio præstetur, quam actore acceptare recusante, reus
 consignabit, & deponi petet: quò casu infamiæ maculam effugi-
 et, & à judicio absolvetur. Schulz. Syn. Inst. ad Tit. de pœn. tem. litig.
 (E) Multa ter in anno, non sæpius infligi debet. Hinc Imp. Arca-
 dius & Honorius tyrannidi Præsidum aliorumq; Magistratum
 obviam ituri sapientissimè L. fin. C. de mod. multi. constituere, ut ul-
 tra tres vices eadem persona eodem in delicto, sæpius iterato ac
 continuato, mulctari nequeat, ne scilicet mulctando privati ex-
 hauriantur. Nimirum non debere plures eidem pœnas imponi,
 quàm tres, intelligendum de multa, quæ incerta, cujusq; quanti-
 tas lege non est expressa, ideoq; judicis arbitrio permissa. Certa v.
 & determinata pœna toties iteranda, quoties delinquitur. Ratio
 diversitatis: ut quis ultra tres vices in anno puniri nequeat, est, ut
 judicantium restringatur avaritia, quo non factò, subinde majores
 pluresq; infligerent multas, & sic homines facultatibus emun-
 gerent, quas esse integras Reip. interest, vid. Nov. 8. pr. §. cogitatio 1.
 Quod non fieri potest in pœna definitiva & à lege constituta. Unde

eo in casu, quoniam iudicum avaritia non timetur, quoties quis delinqueret, toties inferri poena posset. Et quando sæpius delinquitur, ac per delictum iteratum semper alteri damnum irrogatur, tunc si millies deliquerit, & sic millies damnum dederit, millies etiam puniri deberet, *l. 2. de priv. del.* Si autem per delictum non inferatur alii damnum, tunc habebit locum *d. l. fin. C. d. t.* Sed rege- rat quis: Sic extendi poenas non tantum in triplum, sed quintu- plum, imò centuplum, contra §. *omnes 21. l. de Abf.* & nulla poena excedit quadruplum, habitò ad rem respectu, cujus gratià consti- tuitur: Sed hinc pretium vel æstimatio poenæ non constituitur ex re certa, & idèò rectè quadruplum excedit, vid. *Sichard. ad l. 4. C. de Serv. fugit. n. 36.* Hodie præscripta LL. multæ quantitas non ob- servatur, sed pro delicti personæque qualitate imponi, ejus pars fisco, altera parti læsæ applicari, atque unus idemque, si id contu- macia & inobedientia ejus exigat, sæpius mulctari potest, *Perez. Comm. Cod. ad suprà d. tit. de mod. mult.*

IX. Dant causæ mulctarum lac & lanam Superioribus, à qui- bus deinceps illæ multæ pecuniariæ impetrantur precariò per ad- dictos illorum lateri vel aulis, prout experientiam testari tradit *Matth. Coler. de Proc. Exec. P. 2. c. 1. n. 141.* Et cum quandoque judi- cibus hæ concedantur inferioribus, non immeritò Q. An & quan- tenus iudex inferior, der Erb- Richter/ multam indicere queat? Ei enim aliquam competere coërcitionem expeditum est, haudqua- quam tamen inde inferendum, omnes, qui multæ irrogationem desiderant, casus, ad Bassam (inferiorem) jurisdictionem pertine- re, uti latè nimis eandem extendit *Coler. l. cit. n. 146.* cum multa crimina, ut stuprum, fornicatio, vulneratio &c. ad Jurisdictionem Altam (Superiorem) spectent, quæ rarò graviori, quàm carceris poenâ aut multâ pecuniariâ puniantur: Adeoque mixtum imperi- um, quale fuit J. Civ. hodiè quasi divisum, modò ad superiorem, ad inferiorem modò jurisdictionem refertur, *Carpz. Pr. Cr. Q. 309. n. 61.* Sed ad quantam pecuniæ summam Iudex inferior, der Erb- und Unter- Richter/ mulctare queat? Hoc nullibi expressum, arbitrio iudicis relinquendum qui putaverit. In Electoratu Sax. fuit con- clus. eum ultra 4. sexagenas novas aut 10. thal. mulctare non posse: Daß nemlich der Erb- oder Nieder- Richter in Fällen/ die in die Erb- Gerichte eigentlich gehören/ die Verbrechen um eine ziemli- che Geld- Busse/ jedoch daß sich dieselbe personarum & circumstan- tia-

tiarum ratione liber 2. 3. oder 4. silberne Schock nicht erstreckt, in Straff zu nehmen wohl befugt. In pœnæ igitur arbitrariæ, qualis & multa, inflictione inferioris judicis potestas eatenus est restricta, ut majorem multam irrogare nequeat. Crimine verò severiore pœnam exigente, causam ad Superiorem remittendam statuit, *Carpz. d. l.* Et profectò melius esset, si modò id fieri posset, ut Collegia Juridica determinarent multas ab Inquisitis solvendas, cum sæpe judices hæc in re sint attentiores ad rem, quàm par est. Unde æquus judex semper habebit rationem facultatum inquisiti, ita sentiente Excell. Bechmannò, Doctore & Patronò meò submissè observandò in *Prælect. Publ. mss. ad Tit. ff. de Pœn. n. 77.*

X. Multa an ob inopiam in corporalem mutanda sit, paucis h. l. videndum. Præsciendum autem Pœnarum alterationem quatuor fieri modis: Aut enim mutatur pecuniaria in pecuniariam; aut corporalis in pecuniariam: & tunc alteratio facta in pecuniariam nihil operatur circa famam, quia fama est inæstimabilis, pecunia autem semper æstimabilis, sed cum æstimabile & inæstimabile nullam inter se proportionem habeant, compensari nequeunt, arg. *l. 95. de Leg. 1.* Aut pecuniaria in corporalem, aut corporalis in corporalem, Pœnæ corporales omnes sunt inæstimabiles, quia minima corporalis major est maximâ pecuniariâ, *l. in servorum 10. de pœn.* Ergò pœnæ corporales cum infamia rectè compensantur, tanquam ea, quæ proportionem inter se habent. Jam de pecuniaria in corporalem mutata communis obtinuit regula: *Qui non habet in ere luat in corpore*, add. *l. ult. de in jus voc. l. 7. §. 3. de Jurisd. l. 4. C. de serv. fugit. l. 1. §. generaliter 3. ff. de Pœn.* Ratio est, ne delicta maneant impunita, *l. ita vulneratus 51. §. 2. ad L. Aquil. l. si à reo 70. §. fin. de fidejuss. l. 18. §. 1. v. ne dum ff. de Judic. l. 20. pr. v. at is. de interr. in jure fac. l. 14. C. de pœn.* Et extendunt dictam regulam, ut procedat, si partem multæ reus solverit, restet tamen adhuc nonnihil solvendum, ut e. g. in casu impositæ multæ 100. aureorum, 50. solùm pendere posset; heic putant Dd. quòd propter defectum reliquorum 50. nihilominùs corpore luere debeat. Dubitatur verò hic, quando cognosci possit, reum non esse solvendo? Posset enim reus dicere, se operam daturum, ut post annum solvendo sit, an audiendus? & dicendum, quòd non, sed spectandum tempus, quo sententia fertur, ut, si tùm sit solvendo, liberetur, sin minus, pecuniaria in corporalem convertatur. Sed dicat quis: tùm

D

pœ-

pœnam excedere delictum, contra *l. 22. de pœn. &*, quòd excedat, pater; quia minima corporalis major est maximâ pecuniariâ, ut supra dictum. Sed nequaquam excedit, cum lex illam imponat. Nam corporalis hæc est quædam quasi succedanea pecuniaria, veluti plerumque æstimatio succedit loco rei, *l. 39. de usufr. l. 35. §. 1. eod. l. 22. in fin. de pet. her.* & idè dum solvitur æstimatio, sive pœna succedens corporalis, perindè est, ac si solveretur pecuniaria. Limitatur tamen regula I. in pœna ex contractu debita II. creditore, vel eo, cui applicanda, ita volente. III. in personis honestioribus. Fingatur casus: Titius propter commissum delictum condemnatur in multam, hæc quia magna est, offert se puniendum in corpore, num audiendus sit? Resp. neg. Cogetur potiùs omnia bona, qualiacunque sint, dividere, pœnamque exsolvere. Ratio, quia corporalis pœna adhibetur in subsidium & quasi sub conditione, ut tunc ad eam deveniatur, cum pecuniaria non potest solvi. Sed nonne reorum favore receptum, ut potiùs pecuniariter, quàm corporaliter puniantur, ideoque favori pro se introducto renunciare poterunt, *l. penult. C. de pact. & c. 12. x. de for. comp.* verùm ea, quæ in certâ personæ favorem introducta, omitti, iisque renunciari posse, adducti textus probant. Favori enim publico, qui etiam hoc in negotio, ut videl. pecunia potiùs accipiatur, quàm corpus hominis affligatur, subest, ita facilè à quibusvis renunciari nequit. Proindè si iudex dubitet, an reus sit solvendo, per Baldi tradita vocet vicinos & cognatos, & quantum facultatum superstit., exploret; vel bonorum inventarium, quò non probatur tantùm affirmativa, aliquem hoc vel illud in bonis habere, verùm etiam negativa, aliquem non habere plus, *l. 17. de Probat.* cujus aliàs probatio dicitur difficillima, *c. 11. x. eod.* confici curabit. Hinc, utroque modo reum non solvendo comperiens iudex corporalem pronuncietur coërcitionem. Hæc tamen practica Sichardo *sup. cit. loc.* non placet, cum condemnato suppetere possint amici, multam pro ipso solventes, hocque casu semper in pecunia condemnandum reum, & deinceps, si non sit solvendo, nec alius pro eo solvat, executionem in corpore demum suscipiendam esse.

XI. Ulteriùs Q. si multæ loco corporalis pœna infligatur, quis tunc sit iudex? E.g. Mævius coram iudice causarum civilem egit ad pœnam pecuniariam, cui solvendæ reus cum non sufficiat, succedit corporalis. Dubium oritur ex *l. 61. §. 1. de Jud.* in qua la-

trun-

trunculator, i.e. rerum criminalium iudex, de pecuniaria causa cognoscere nequit; è contrario rerum civilium iudex non potest se immiscere criminalibus, *l. 1. §. 7. de off. pref. Urb.* Remittere igitur causam debere iudicem, nonnulli opinantur, per *l. fin. de in jus voc.* Verùm in proposita Quæstione dicendum, eundem manere iudicem, si causa pœnæque criminalis per ipsum in executionem traduci possit, adeoque ad ejus pertineat jurisdictionem. Vice versâ in casu, quo locum pœnæ corporalis subit mulcta, quam tunc non nisi is, qui superioritate territoriali gaudet, (& quidem regulariter criminibus, quibus pœna capitalis ipso Jure Divino non Judæis tantùm, sed universo quasi humano generi dictata est, exceptis) irrogat, idem erit iudex competens. Hoc enim jus vitæ & necis non immeritò inter majora Majestatis Regalia refertur, & consequenter facultas quoque pœnam mortis in mulctâ mutandi eò spectabit, quod confirmat *l. 45. §. 1. de re jud.* Add. supr. cit. Dn. Seckend. verb. Die Erlassung der Todesstraff in eine Geld- oder andere Buße &c. Idem ex facili judicari potest, quando fit transmutatio pœnæ, v.g. relegationis in mulctam, quæ iidem ex justa causa à quolibet, merum habente imperium, injungi haud prohibetur. Fustigationis quoque pœnam in aliam, (e.g. mulctam) absque Principis præscitu mutari non posse, recepta in Colleg. Jur. Jen. sententia est, Magn. Struv. *S. J. C. Ex. 49. th. 90.* Carceris v. pœnam in mulctam mutandi facultas iudici etiam inferiori non deneganda. Sed is, pœnam carceris à Scabinatu dictatam mutare in mulctam nolens, an cogi potest? Cogi non posse, nisi personæ dignitas, vel alia urgentes circumstantiæ, v.c. delinquentis mala corporis constitutio id exposcant, putat Dn. Bechm. *supr. d.l.* An in mulctis fiscus aliis præferatur vid. Perez. *ad Tit. C. de Pœn. fisc. n. 7.* Sub finem h. Cap. dispiciendum restat, an mulcta, ex libera Patris voluntate pro filii delicto exsoluta collationi subjaceat? quam contra quosdam diss. conferendam adfirmat Magn. Dn. Ordin. *S. J. C. Ex. 37. th. 28. n. 3.* cum propter delicti odium simplicis donationis præsumptio, tacitaque Patris, collationem quasi remittentis, voluntas locum habere non videatur.

CAPUT III.

Mulctæ cognata contrariaque delibans.

Aph. I. **M**ulctis hætenus tractatis maxima intercedit collatio cum Pœnis pecuniariis, strictè dictis, quæque

que in Jure, præcipuè in ff. expressè definitam & determinatam quantitatem habuerunt, quamquam idem etiam videre liceat in anteriorum Imp. constitutionibus Cod. notabile exemplum occurrit in l. 1. C. de fisco. usur. ubi Imp. Antoninus multam pro poena in libello proponentis errorem corrigit. Hac de differentia nonnulla adjecta sunt Cap. I. aph. 7. Ita hujusmodi poenæ pecuniariæ inter alias constituuntur Furto, §. 5. Inst. de obl. qu. ex del. Bona alicujus vi rapienti, pr. l. de vi bon. rapi. Liberto in jus Patroni vocanti, l. 14. l. fin. de in jus voc. item Patroni filium in jus contra Prætoris edictum trahenti, l. 12. ff. eod. Pro personis necessariis fidejussorem qualemc. accipere recusanti, l. 2. in jus voc. ut eant, Jurisdictionis perpetuæ causâ in albo Prætoris propositum dolò malò contumpenti, l. 7. l. 8. l. 9. de Jurisd. Sepulchra violanti, l. 3. C. de sep. viol. it. judicibus, vindicare hoc crimen negligentibus, l. 3. C. eod. Deinde sec. Dd. multæ cognatum dicitur (a) Primum Decretum, (de cujus in primum & secundum divisione, an accurata satis, vid. Magn. Dn. Strauch. Diff. 24. aph. 19.) quod communiter intervenire autumant in causis pignorum, damni infecti, legatorum, possessionis, aliisq; (ß) Bannum, Bart. ad l. 6. de off. Præs. Quod & ipsum duplex, Primum & Secundum, aliis Superius, dic Ober-Ächt/ ex quo condemnatus ubiq; locorum ultimò supplicio affici potest, sit infamis, & bona ejus publicantur, Magn. Dn. Strauch. Diff. 29. aph. 23. De J. Sax. vid. Carpz. P. 4. C. 48. d. 11. (γ) Multa Pœnitentiæ, der Neul-ßauff/ cujus duplex effectus: Scil. ut emtionem nondum perfectam emtor adimplere nolens, multam pœnitentiæ solvere cogatur, l. 17. C. de fid. instr. pr. l. de de emt. vend. Deinde habebit adpositio hujus multæ effectum suum, parte alterâ ultrò ejusdem multæ lucrò contentâ, actionemq; ex contractu omittente. Carpz. P. 2. C. 32. d. 14. (δ) Wergeldum (can. 26. C. 17. q. 4. Wergeldum vocatum) Saxonicum, in se suaq; natura nihil aliud, quàm pœna pecuniaria, ultra quam reus, si homicidium ex culpa commiserit, condemnari etiam solet in summam multam, das höchste Gewette/ quæ persequitur interesse publicum, cum Wergeldum interesse intendat privatum, Ista a. summa multa 60. est solidorum. Nec obstat, reum hoc modo duabus affici pœnis, istud enim tunc verum, quando utraq; ad eundem tendit effectum, & unâ delictum sufficienter est punitum. In favorem igitur & solatium proximorum Wergeldum est receptum, quod occisò masculò est 20. thal. aut 22. floren. & 18. gross.

gross. fœminâ v. interemtâ dimidium dictæ summæ. *Vid. Landt. Art. 171. in fin.* ibique von des Mannes Wehrgeld oder Busse. (z) Observantia certorum locorum, ubi statutum, ut injuriantes certum infamiæ suæ pretiû pro convitio solvant, appellatû, das Lügen oder Mundgeld. *Dn. D. Beier. in Not. ad Syn. Schulz. tit. de Inj. lit. d.*

II. Contrariatur in universum omnibus pœnis, ideoq; & Multis habitus injustitiæ Commutativæ tam Excessivæ quàm defectivæ; quando nim. judex multandi facultate instructus majorem gravioremq; delicto, vel minorem quoq; leviolemq; multam imponit. Et multa excessiva ipso jure nulla est, & gravatus nullitatem allegare potest. Quam in rem Impp. in l. 5. C. Qu. prov. non est nec. ita rescribunt: *Certâ ratione & sine multare prasides* (hodiè quilibet Magistratus) *possunt. Quòd si aliter & contra legis statutum modum Provinciae Prasfes multam vobis irrogaverit: dubium non est, id quod contra jus gestum videtur, firmitatem non tenere, & sine appellatione posse rescindi.* Et tenentur Multantes condemnato ad dupli restitucionem, & fisco ad parem, quam indixere, multam inferendam, l. ult. §. 4. C. de mod. mult. Hodieq; Magistratus de justitia denegata condemnatus non ex fisco aut arario publico, sed de suo multam solvere est obstrictus, arg. l. civitas 27. de R. C. l. 4. l. 6. de Magistr. conv. l. 3. C. eod. teste B. Carpz. Resp. L. 6. t. 9. R. 95 n. 5. Vitanda igitur in multæ irrogatione præcipitantia (quæ justitiæ noverca audit in Clem. pastoris 2. de Sent. & re jud.) & erubescenda varietas, d. l. ult. in f. C. de mod. mult. ibi: *Nec putent* (judices vid.) *factu facile esse, ut aut præcipiti persuasione condemnent, quem culpa non ingravat, aut erubescenda varietate judicii pro arbitrio proprio immutandum esse, quod jusserint: nisi paupertas condemnati hoc persuaserit.* Quandoq; enim propter inopiam multa remittitur, quæ remissa, deinceps à Magistratu exigi non debet, l. 6. §. 9. de off. Prasf. Sed an mors, omnia alias solvens, Nov. 22. c. 20. modus sit tollendæ multæ, Q. Et sciendum, istam non efficere, quò minùs multa pecuniaria reo imposita, eoq; postea defunctò, ab ejusd. heredibus exigi queat, quod & procedit, si lis cum defuncto sit contestata super delicto civiliter intentato, l. 26. de O. & A. l. 1. pr. de priv. del. Carpz. Pr. Cr. P. 3. Qu. 147. n. 4. Verùm, cum hâc vice prolixior esse prohibear, à Benevolo.

Lectore æquiolem errorum veniam deprecans, ultimam huic Exercitio manum impono.

S. D. G.

D 3

Non

Non finis incassum labi irreparabile tempus:
Invigilans studiis præmia certa ferēs!

Ita vovet

Eximio DN. Respondenti amico suo

Georgius Adam. Struve / D.

In studio Juris quantum profeceris ; hocce
Ingenti studio judicioque probas.
Mulctam dum tradis paucillis hisce pagellis,
Sontica quæ ingenii sunt documenta Tui.
Musæ Salanæ applaudunt, bona verba precantes:
Sis voti compos; Gratulor ecce! Tibi,
Gratulor & precor, ut confirmet JOVA quod in Te
Incepit, crescas ut magis atque magis.
Sic Patriæ poteris, sic caris gratus amicis
Vivere, sic docti nomine dignus eris.

*Benivolentia restande causâ hæc
adponeb.*

**Ernestus Fridericus Schrö-
terus, D.**

Exponis doctè pænas, fontesque coërces
Ultor, & hinc meritum vigili Sponsore labore,
Premia mox capies. Cupidus sic fortiter urge.

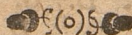
*Per-Eximio DNO. Autori amicitus
gratul.*

**Johann-Volk. Beßmann / D.
& Antecessor.**

Discutis en placet hoc! quæ sint compendia *Mulctæ*:
Mulctæ datur Juri; dat Tibi *Mulctæ* decus.

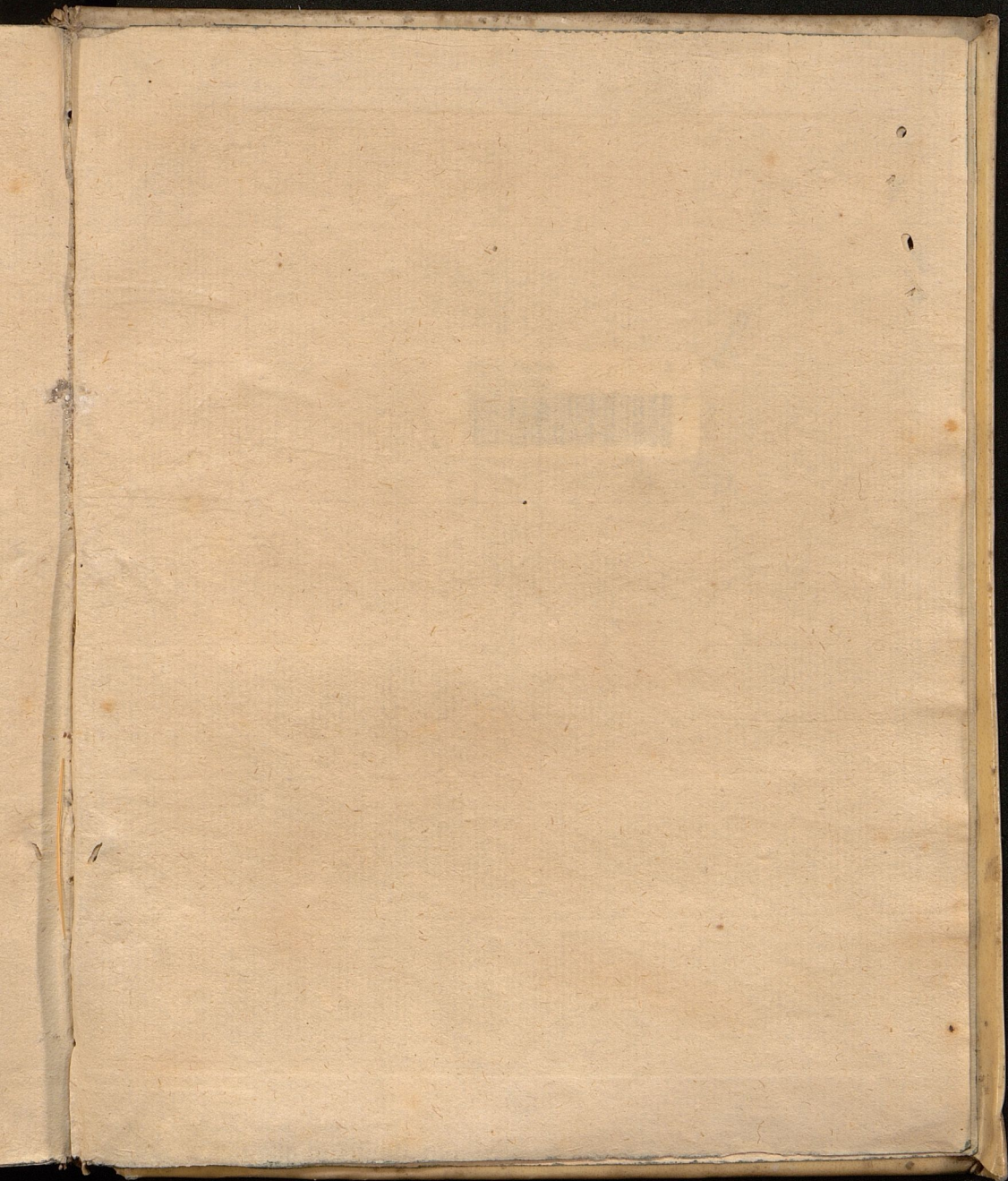
*Pereximio DNO. Autori, Amico suo
certo scribeb.*

J. G. Simon, D.

154451

ULB Halle 3
003 621 391

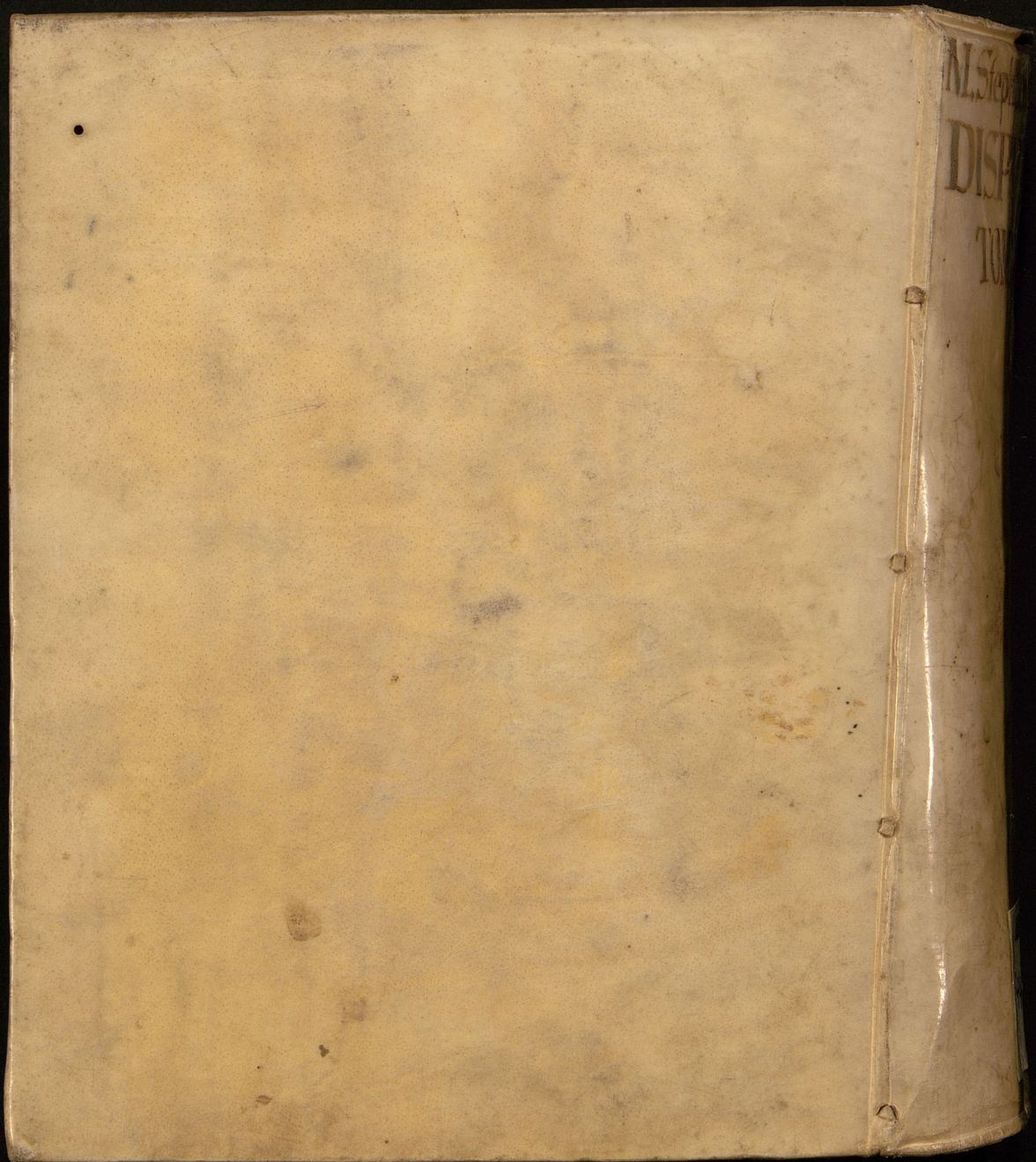
f

Sb.

Vb 12

R

I. N. D. N. J. C.
DISPUTATIO JURIDICA
DE
MULCTIS,

Quam
SUB PRESIDIO
VIRI NOBILISSIMI, CONSULTISSIMI ATQUE
EXCELLENTISSIMI
DN.

JOH. CHRISTOPH. Waldner's/
J. U. D. & Prof. Publ. celeberrimi, Consi-

liarii Sax. splendidissimi, Curiae Provincialis & Sca-

binatus Adfessoris gravissimi, Facult. Jurid. h. t.

DECANI spectatissimi,

DN. Patroni, Praeceptoris, Evergeta atq. Hospitis

sui ultra quadriennium maxime benefici, humilimoq. filia-

lis observantiae cultu ad aras usq. prosequendi,

Publicae Eruditorum censurae

subjiciet

Ad d. 24. Jul.

JOH. MELCHIOR Walenberger /

Schleizâ - Variscus,

A U T O R.

J E N A E,
TTPIS JOHANNIS WERTHERI,
Typographi Ducalis.
M. DC. LXXV.